

Jurševska: sociālā joma neaizskarama

RITA RUSKA

"Latvijas Avīzes" dienā Mazsalacā iedzīvotāju prātus visvairāk nodarbināja bērnu pabalstu un pensiju turpmākais liktenis. Labklājības ministre Ilona Jurševska un pensiju sistēmas eksperts Ingus Alliks solīja, ka šīs jomas budžeta konsolidācijā netiks skartas. Ministre atbildēja uz iedzīvotāju un "LA" lasītāju uzdotajiem jautājumiem.

I. Jurševska: – Labklājības ministrijas atbildībā esošās ie-

dzīvotāju grupas – ģimenes ar bērniem un pensionāri – nekādā gadījumā netiks prenotstatītas viena otrai, lai vienam kaut ko atņemtu un iedotu citiem. Tas ir galvenais, ko es gribēju jums pateikt.

Ģimenes valsts pabalstiem šā gada budžetā paredzēts par 11 miljoniem mazāk naudas, jo budžeta konsolidācija bija jāveic jau pērn decembrī, un tas bija jādara ļoti ātri.

Turpinājums 8. lpp.

Jurševska: sociālā joma

Turpinājums no 1. lpp.

I. Jurševska: – Nav noslēpums, ka starptautiskie aizdevēji, tie, kas dod naudu, diktē noteikumus. Bet lepnajos kabinetos sēdošie ierēdņi bieži vien aiz cipariem neredz cilvēkus un nezina reālo situāciju.

Ir tik vienkārši argumentēt – ja valsts budžets ir apmēram četri miljardi latu, no kuriem ceturtdaļa aiziet sociālajai palīdzībai, tajā skaitā pensijām un sociālajiem pabalstiem, tad visiem uzreiz liekas, ka konsolidācija vai budžeta izdevumu samazinājums veicams tieši tur, kur vislielākie izdevumi.

Mēs, ministrijā strādājošie, zinām reālo situāciju, kāda ir Latvijā. Tāpēc mūsu uzdevums šobrīd ir nosargāt to, kas vajadzīgs visneaizsargātākajām iedzīvotāju grupām. Tās pirmām kārtām ir ģimenes ar bērniem. Tiesa, 11 miljonu ģimenes valsts pabalstu izmaksai pietrūkst. Starptautiskie aizdevēji, konsolidējot šos 11 miljonus, prasīja reformu, un, protams, būs jādoma, kādā veidā šo ģimenes valsts pabalstu reformēt. Skaidrs, ka papildus neviens neko neiedos. Jāmeklē līdzekļi, lai pabalstu saglabātu līdzšinējo astoņu latu apmērā.

Pirmā ceturksņa beigās skatīsimies, kā būs pildījies ministrijas speciālais budžets, sociālās iemaksas. Atsevišķos kontos nauda varētu palikt pāri uz kontingenta izmaiņu rēķina, piemēram, beidzas kāda pabalsta izmaksa vai pabalsta apmērs samazinās. Iespējams, ar šādiem ietaupījumiem varēsim izgrozīties, lai pabalstu saglabātu visām ģimenēm ar bērniem no viena līdz 18 gadu vecumam.

Runājot par pensijām, jāuzsver, ka vidējais apmērs valstī ir 180 lati. Šādu summu saņem vairāk nekā 60% pensionāru. Nevar būt ne runas par to, ka budžeta izdevumu samazinājumu varētu veikt uz pensiju un tajā skaitā uz piemaksu rēķina.

Ir cerības, ka 50 miljoni netiks taupīti uz sociālās jomas rēķina. Taču jāpatur prātā, ka nākamais gads nāks ar vēl sūrāku realitāti, jo budžeta izdevumi būs jāmazina par 100 miljoniem latu.

– Kāpēc piekritāt kļūt par labklājības ministri?

– Atbildēju ar pretjautājumu – vai bijis kādam piedāvā kļūt par ministru? Es piekritu tāpēc, ka man uzticējās. Žurnālisti tendenciozi nonivelē preses sekretāra amatu. Bet tas ir ļoti atbildīgs darbs, kas prasa vispusību. Preses sekretārs ir kopā ar ministru un bieži vien pasaka priekšā, kādā veidā komunicēt ar cilvēkiem, izstāstīt vienu vai otru lietu. Acīmredzot mans darbs tika novērtēts.



VALDA SEMJONOVA FOTO

Vai pensijas tiks nodrošinātas arī pēc 30 gadiem? Labklājības ministre Ilona Jurševska par to neesot droša. Ko darīt? Jāparūpējas pašiem par sevi – jāieklaujas 2. un 3. pensiju līmenī, tādā veidā saviem spēkiem uzkrājot pensiju kapitālu. Viedoklim pievienojas arī AS "Lauku Avīze" valdes priekšsēdētājs Viesturs Serdāns.

Labu pieredzi ieguvu, strādājot arī Nodarbinātības valsts aģentūrā. Tur es vadīju 30 cilvēku lielu departamentu, biju arī projektu koordinatore. Tās bija zināšanas par darba tirgu, par nodarbinātību, kas, strādājot ministrijā, papildinājās ar sociālajiem jautājumiem.

– Iedzīvotāji lūdz nepalielināt pensijas vecumu. Vai tas ir iespējams?

– To palielinās, sākot ar 2016. gadu. Sabiedrība noveco, un tā nav tikai Latvijas, bet visas Eiropas tendence. Pensiju sistēma jāpārskata ne tikai Latvijai, to dara visas ES valstis.

Iemesls – pensiju sistēma tādu slogu, kāds bijis līdz šim, nevar izturēt. Sākot ar 2016. gadu, ik pēc pusgada vecums tiks paaugstināts, līdz 2021. gadā sasniegs 65 gadus.

– Kad atjaunos pensiju indeksāciju?

– Visu pensiju – gan invalidu, gan vecuma pensiju – indeksācija iesaldēta līdz 2013. gadam.



Bērna kopšanas pabalstu Beļģijā maksā tikai trīs mēnešus, cetur – sešus mēnešus, un tikai pāris valstīs tas ir gads.

– Kad strādājošajiem pensionāriem atmaksās deviņdesmitajos gados ieturēto, bet joprojām neizmaksāto pensiju?

Ingus Alliks: – Tad bija citi likumi un cita kārtība. Satversmes tiesas lēmums uz šīm pensijām neattiecas.

– Latvijas un Krievijas noslēgtā sociālās drošības līguma izpildei tiks tērēti gandrīz 10 miljoni latu, gandrīz tikpat, cik nepieciešams bērnu pabalstiem.

I. J.: – Šā līguma izpildei nepieciešamās izmaksas tika paredzētas jau daudzus gadus iepriekš, un tām nav tiešas saistības ar pašreizējo valsts budžetu.

– Vai sievietes, kas audzinā piecus un vairāk bērnus, varēs doties pensijā piecus gadus iepriekš?

– Jā, un tēvi arī.

– Vai sociālo dienestu, kā arī bāriņtiesu darbiniekiem semināri vairs nenotiek?

– Notiek. Visu reģionu sociālos darbiniekus regulāri aicinām uz metodiskajiem semināriem. Vidzemes reģiona sociālajiem darbiniekiem tāds notiks 9. martā.

– Vai simtlatnieku programma tiks turpināta?

– Tā turpināsies, bet ar samazinātu stipendiju – 80 latiem. Šis sociālā drošības tīkla stratēģijas pasākums savu uzdevumu ir veicis un līdzekļi tam vairs netiks piešķirti. Sadarbībā ar pašvaldībām atjaunosim sabiedrisko pagaidu darbus.

– Ko jūs atbildētu savai meitai, ja viņa vaicātu, kad

mammai par mani maksās vairāk naudas?

– Manai vecākajai meitai ir 16, jaunākajai – 14 gadi. Es vairs neatceros, vai saņēmu kādu palīdzību tajos gados, kad viņas dzima. Jā, šķiet, pirmajā gadā pēc bērna piedzimšanas valsts maksāja 30 latu mēnesī. Bet mani bērni to nezina. Viņi nezina arī, cik šobrīd maksā, jo naudu, ja vajadzīgs, prasa man, nevis valstij.

– Vai ģimenes valsts pabalsts – astoņi lati – būs šogad un nākamgad?

– Vismaz līdz 2014. gadam šis pabalsts jāpaglabā līdzšinējā apmērā. Ceram, ka situācija valstī uzlabosies. Tad, sākot no 2014. gada, to varētu reformēt. Tajā pašā laikā būs nepieciešami citi nosacījumi, kā atbalstīt ģimenes. Piemēram, sniegt atbalstu ekonomiski aktīvajām ģimenēm ar dažādu veidu nodokļu politikas instrumentiem. Tas varētu būt lielāks neapliekamais minimums – vismaz puse no valstī esošās minimālās algas – par apgādībā esošajiem bērniem.

– Vai pensijas būs arī pēc 30 gadiem?

– Atklāti runājot, brīžiem piezogas šaubu sajūta, vai šajā ziņā varu palauties uz valsti. Man šķiet, ka tad pensionēšanās vecums būs vēl augstāks. Ko es darītu? Noteikti parūpēšos par sevi pati. Esmu 2. pensiju līmeņa dalībniece un ļoti nopietni domāju par iekļaušanos 3. pensiju līmenī.

– Vai 2. līmenis nav jau "izšēptēts"?

I. A.: – 2009. gadā tie, kas bija ieguldījuši 2. pensiju līmeņa aktīvajos plānos, piedzīvoja 20% uzkrājuma zaudējumu, toties kopš pagājušā gada vērojama izaugsme. Līdzekļu pārvaldītāji un eksperti saka, ka otrais līmenis sāk attaisnot uz to liktās cerības. Tomēr jāņem vērā, ka šīs sistēmas dalībnieki ir gados jauni cilvēki. Tikai pēc diviem gadiem vecākais cilvēks dosies pensijā. Tad varēs redzēt šā līmeņa uzkrājuma augļus.

– Igaunija valsts budžetā bija uzkrājusi miljardu, arī Latvija izdara to pašu, tikai pensiju budžetā. Vai mūsu miljards šogad tiks iztērēts?

– Šis uzkrājums, domājams, tiks iztērēts nākamgad. Taču ir nianse – par diviem procentpunktiem tika palielinātas sociālās apdrošināšanas iemaksas, un tas ļauj cerēt, ka uzkrājums beigsies tikai 2013. gadā.

– Ko jūs varētu ieteikt cilvēkiem, lai nebūtu jābrauc meklēt darbu ārzemē?

I. J.: – Valstij pirmām kārtām jāpūlejas par sociālo drošību, un tas ir darbs. Valstij jāgādā, lai būtu darba vietas. Labklājības ministrija darba vietas veido nosacīti, tās ir subsidētās darba vietas, ko piedāvājam dažādām mērķu grupām – cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, jauniešiem, cilvēkiem pirmspensijas vecumā.

Ceram uz nelielu struktūrfondu finansējumu, ko novirzīsim darba devējam,

lai viņš pats veidotu darba vietu. Bet Nodarbinātības valsts aģentūra apmācīs bezdarbniekus, lai viņi varētu pretendēt uz šīm darba vietām.

– Kādi pasākumi dzimstības veicināšanai Latvijā? Kā jūs iedrošinātu jauno ģimeni ar 400 latu lieliem mēneša ienākumiem laist pasaulē pirmo, otro, trešo bērnu?

– Recepte ir ļoti vienkārša. Vēlreiz atkārtot, ka galvenais ir sociālā drošība. Jebkurai mammai jābūt pārliecinātai, ka viņai būs darba vieta gan rīt, gan arī pēc gada, kur atgriezies, kad bērniņš būs paaudzies. Viņai jābūt drošai, ka valsts atbalsts ģimenēm saglabāsies.

Nevajadzētu tik bezcerīgi lūkoties uz jautājumiem, kas varbūt šajā brīdī vai šogad nerisinās tā, kā gribētos. Ministrija ir izstrādājusi jaunu dokumentu – ģimenes politikas pamatnostādnes līdz pat 2017. gadam. Ticiet, tur ir virkne ļoti labu pasākumu, kuriem, jāatzīst, šobrīd vienkārši pietrūkst finansējuma. Līdz 2017. gadam ir laiks domāt, strādāt, rīkoties, lai šos atbalsta pasākumus varētu realizēt.

Labklājības ministrija nevar viena pati atrisināt demogrāfijas problēmu. Esmu runājusi ar premjeru par demogrāfijas lietu padomi, kas līdz šim bijusi tikai Labklājības ministrijas paspārnē, jo visiem likās, ka šie jautājumi ir tikai šīs ministrijas kompetencē.